

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 507/2022-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou Jarabica, s. r. o., Kutlíkova 17, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Martin Jarabica, proti postupu Okresného súdu Malacky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 432/2013 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Malacky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 432/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Malacky **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 432/2013 konal bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadostučinenie každému po **1 800 eur**, ktoré **je** Okresný súd Malacky **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Malacky **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **493,12 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu 7. októbra 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Malacky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 432/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal im náhradu trov konania a primerané finančné zadosťučinenie.

2. Z ústavných sťažností vyplýva, že sťažovatelia sú v procesnom postavení žalovaných sporovou stranou konania o zrušenie podielového spoluvlastníctva vedeného okresným súdom pod sp. zn. 5 C 432/2013. Žaloba bola okresnému súdu doručená 3. decembra 2013.

3. Dňa 28. februára 2014 sa k žalobe vyjadril Slovenský pozemkový fond, ktorý zastupuje nezistených vlastníkov – žalovaného v 1. rade, 3. rade, vo 4. rade, v 5. rade a 6. rade a podaním z 30. júna 2014 zotrvali žalobcovia na svojich pôvodných tvrdeniach uvedených v žalobe. Dňa 19. februára 2015 sa konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 2. marec 2015 pre účely obhliadky nehnuteľnosti, ktorá bola v uvedenom termíne vykonaná.

4. Podaním z 1. apríla 2015 sa Slovenský pozemkový fond stotožnil s tvrdeniami žalobcov a súhlasil so žalobcami navrhovaným spôsobom zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva za predpokladu, že sa zachová výmera parciel nezistených spoluvlastníkov.

5. Dňa 13. mája 2015 zaslali žalobcovia okresnému súdu doplnenie žaloby, pričom následne až do 2. mája 2018 bol súd v konaní nečinný.

6. Na základe uznesenia okresného súdu z 2. mája 2018 a výzvy z 10. mája 2018 predložili žalobcovia upravený žalobný návrh 10. mája 2018, pričom 2. mája 2018 bolo zároveň vydané uznesenie o pristúpení [REDAKOVANÉ] do konania.

7. Dňa 25. septembra 2018 sa na okresnom súde konalo pojednávanie, na ktorom sa žalobcovia aj žalovaní zhodne vyjadrili, že najlepším riešením celej situácie bude komplexné vyporiadanie podielového spoluvlastníctva tak, aby sa zrušilo a vyporiadalo podielové spoluvlastníctvo nielen žalobcov, ale aj žalovaných.

8. Dohodou o pristúpení k žalobnému návrhu na zrušenie podielového spoluvlastníctva reálnym rozdelením z 11. októbra 2018 dali pôvodní žalobcovia súhlas, aby k žalobnému návrhu pristúpili ako žalobcovia doterajší žalovaní – [REDAKOVANÉ] a jeho manželka [REDAKOVANÉ]. Okresný súd po otvorení pojednávania 16. októbra 2018 a následnom vylúčení žalobcov a žalovaných odročil pojednávanie na neurčito s tým, že bude rozhodovať o pristúpení do konania, pričom následne 31. januára 2019 vydal uznesenie o pripustení do konania.

9. Pojednávanie nariadené na 4. jún 2019 okresný súd odročil na neurčito z toho dôvodu, že budú zisťovaní zákonní dedičia zomrelého [REDAKOVANÉ] – pôvodne žalovaného v 10. rade a na

tomto základe 26. augusta 2019 uznesením prerušil konanie. Dňa 30. decembra 2019 sa okresný súd dopytoval povereného notára na ukončenie dedičského konania. Následne 24. januára 2020 vydal uznesenie o tom, že v konaní po zomrelom [REDAKOVANÉ] pokračuje s jeho dedičom [REDAKOVANÉ].

10. Pojednávanie nariadené na 29. september 2020 sa neuskutočnilo a bolo odročené na 8. december 2020. Dňa 8. decembra 2020 prebehlo vo veci doteraz posledné pojednávanie, na ktorom sporové strany predniesli svoje vyjadrenia a následne okresný súd odročil pojednávanie na 2. február 2021. Tento termín pojednávania bol v januári 2021 zrušený.

11. Sťažovatelia uvádzajú, že okresný súd je v konaní už 21 mesiacov absolútne nečinný. Nebolo nariadené ďalšie pojednávanie vo veci ani v nadväznosti na vyjadrenie žalovaných z 11. januára 2021, návrh žalovaných na ďalší procesný postup a rozhodnutie vo veci z 11. marca 2022 a doručený geometricky plán spolu so znaleckým posudkom zo 7. mája 2022.

12. Pri nahliadnutí do spisu 30. septembra 2022 bolo zistené, že okresný súd opomenul zaslať žalovaným podanie žalobcov – [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] z 10. februára 2021.

13. Z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 5 C 432/2013 ústavný súd zistil, že dosiaľ posledným úkonom okresného súdu v napadnutom konaní je uznesenie č. k. 5 C 432/2013 z 28. novembra 2022, ktorým okresný súd pripustil zmenu petitu žaloby, rozhodol o pristúpení subjektov do konania na strane žalobcu a zastavení konania voči doterajšiemu žalobcovi v 1. rade.

14. Sťažovatelia vo vzťahu k primeranému finančnému zadosťučineniu uvádzajú, že vzhľadom na povahu veci, dĺžku konania a vzhľadom na doterajšiu rozhodovaciu prax považujú „za primeranú finančnú satisfakciu, ktorá bude zároveň plniť ochranný, represívny a preventívny účinok sumu“ 15 200 eur pre každého z nich.

15. Ústavný súd uzneseniami č. k. II. ÚS 507/2022 a č. k. II. ÚS 526/2022 z 9. novembra 2022 prijal ústavné sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie. Uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 526/2022 z 10. januára 2023 ústavný súd spojil konania o ústavných sťažnostiach sťažovateľov na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. II. ÚS 507/2022. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia ústavným súdom.

II.

Argumentácia sťažovateľov

16. Sťažovatelia poukazujú na to, že sporové konanie trvá už celkom 8 rokov a 9 mesiacov, pričom posledných 21 mesiacov je „súd absolútne nečinný bez legálneho dôvodu“, a zdôrazňujú, že poskytovali súdu potrebnú súčinnosť počas celého namietaného konania a žiadnym spôsobom nespomaľovali jeho priebeh.

17. Podľa názoru sťažovateľov je napadnuté konanie poznamenané priet'ahmi a samotná jeho dĺžka je ústavnoprávne neakceptovateľná, pričom dochádza k porušeniu ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

18. Okresný súd vo svojom vyjadrení, ktorého obsahom je aj chronologický prehľad procesných úkonov, k ústavnej sťažnosti uviedol, že pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, vo všeobecnosti je vec, ktorá je predmetom konania, možné považovať za bežne odborne náročnú, avšak procesne a skutkovo zložitejšiu. V posudzovanej veci sa počet a okruh subjektov na jednotlivých stranách sporu v priebehu konania rozširoval, menil z dôvodu zmeny procesného postavenia časti zo žalovaných na stranu žalobcov a tiež z dôvodu právneho nástupníctva pri zmenách vlastníctva a úmrtí. Navrhovaný spôsob vyporiadania spoluvlastníctva reálnou deľbou vyžaduje rozsiahlejšie dokazovanie vrátane obhliadky a spracovania geometrického plánu a právne posúdenie, kde súd okrem faktickej možnosti a technickej vykonateľnosti rozdelenia musí posúdiť funkčnú opodstatnenosť navrhovanej deľby a následne posudzovať hľadisko finančných nákladov, ak sú s reálnou deľbou spojené, a príp. nároky na výplatu protihodnoty, ak by výmera rozdelenej časti nehnuteľnosti toho-ktorého spoluvlastníka nezodpovedala výške pôvodného spoluvlastníckeho podielu. Z ústavnej sťažnosti a ani z obsahu spisu a skutkových okolností veci nevyplýva jej zvýšený význam pre sťažovateľov.

19. Dĺžka konania je podľa okresného súdu čiastočne ovplyvnená aj postupom samotných strán sporu vrátane sťažovateľov. Po tom, ako súd pojednávanie 25. septembra 2018 odročil na 16. október 2018 na účel prednesu záverečných rečí a rozhodnutia vo veci, boli súdu doručené návrhy na zmenu subjektov a zároveň v priebehu konania prišlo k viacerým zmenám žaloby, zmenám počtu a procesného postavenia subjektov, s ktorými sa súd musel priebežne vysporiadať. Okrem uvedených zmien prišlo aj k zmenám v dôsledku právneho nástupníctva, ktoré nie je možné pripísať na vrub sťažovateľom, ale ani na vrub konajúcemu súdu. Okrem zmeny návrhov žalobcami aj žalovaní vrátane sťažovateľov menili postoj k žalobe (žiadali zahrnúť do konania a vyporiadania ďalšie nehnuteľnosti, následne vyporiadať podielové spoluvlastníctvo komplexne, t. j. aj spoluvlastníctvo na strane žalovaných) a sťažovatelia cestou právneho zástupcu sami požiadali o dodatočnú lehotu na vypracovanie geometrického plánu a znaleckého posudku, pričom výber znalca sťažovateľmi bez odsúhlasenia proti stranou následne namietali žalobcovia. Okresný súd poukazuje na to, že sťažovatelia nevyužili právo obrátiť sa na predsedu súdu so sťažnosťou na priet'ahy v konaní postupom podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), ktorý je spôsobilý efektívnejšie a rýchlejšie odstrániť priet'ahy v konaní. V tejto súvislosti uvádza, že

uvedenú skutočnosť je dôvodné zohľadniť pri rozhodovaní o priznaní primeraného zadosťučinenia alebo jeho výšky.

20. Okolnosti, ktoré objektívne ovplyvňujú dĺžku konania a postup súdu, boli podľa predsedníčky okresného súdu primárne zodpovedné za stav a zaťaženosť súdneho oddelenia 5C s poukazom na špecifickú históriu okresného súdu, ktorá bola v minulosti poznačená stavom permanentnej dlhoročnej personálnej poddimenzovanosti, keď počet miest sudcov nezodpovedal reálnej zaťaženosti súdu. S poukazom na počet vecí tak nebolo objektívne možné zabezpečiť konanie bez prietáhov vo všetkých veciach. Nezodpovedá skutočnosti, že súd je od zrušenia pojednávania nariadeného na 2. február 2021 už 21 mesiacov absolútne nečinný, keď pojednávanie nariadené na 2. február 2021 bolo zrušené z dôvodu žiadosti práve právneho zástupcu sťažovateľov o poskytnutie dodatočnej lehoty na vypracovanie geometrického plánu a znaleckého posudku, ktorý napokon predložil súdu 11. mája 2022. Postup vo všetkých sporových veciach bol od marca 2020 až do mája 2021 významne ovplyvnený výskytom ochorenia COVID-19 a opakovane vyhláseným núdzovým stavom, ktorý umožňoval nariadiť pojednávanie len vo veciach, ktoré neznesú odklad, pričom vec sťažovateľov takouto vecou nie je. K sume požadovaného finančného zadosťučinenia okresný súd uviedol, že logika výpočtu jeho primeranosti je zmätočná a nepreskúmateľná a tvrdené trvanie prietáhov nekorešponduje s obsahom spisu. Bez ambície zbaviť sa zodpovednosti za prietahy, ku ktorým v konaní z už uvedených dôvodov prišlo, k záveru o vzniku nereparovateľnej ujmy na strane sťažovateľov nie je možné dospieť, vychádzajúc len z celkovej dĺžky konania a už vôbec nie z údaju štatistického mediánu. Podľa okresného súdu je nesporné, že celková dĺžka konania zo všeobecného hľadiska sa javí ako neprimeraná a rozhodnutie o sťažnosti ponecháva na posúdení ústavného súdu bez predloženia záverečného návrhu.

III.2. Replika sťažovateľov:

21. Sťažovatelia vo svojej replike okrem iného uviedli, že ich právna vec nie je právne zložitá, a skutočnosť, že v rámci konania došlo k zmene účastníkov konania, sama osebe nezakladá procesnú zložitosť prípadu, pričom dĺžku konania viac ako osem rokov považujú za neakceptovateľnú.

22. Záver okresného súdu, že konaním sťažovateľov, resp. ich právneho zástupcu, ktoré malo predĺžiť konanie, a to na základe rozšírenia žaloby o ďalšie nehnuteľnosti, považujú sťažovatelia za nepravdivý a účelový z dôvodu, že neprišlo k zmene rozsahu žaloby z ich iniciatívy žaloby, keďže sú v procesnom postavení žalovaných, a teda nedisponujú procesnou dispozíciou so žalobou. Jedinou zmenou bolo čiastočné rozšírenie procesnej obrany o argumentáciu, kedy nie je možné jednu nehnuteľnosť vysporiadať len voči niektorým spoluvlastníkom, ale je potrebné ju vysporiadať komplexne vo vzťahu k všetkým spoluvlastníkom.

23. Sťažovatelia uvádzajú, že okresný súd potvrdzuje nečinnosť od 18. augusta 2015 do 2. mája 2018, čo považujú za konštatovanie prietáhov v konaní a viacročná nečinnosť spôsobená

poddimenzovanosťou a množstvom nevybavených iných spisov nemôže byť podľa ich názoru na ujmu účastníka konania a nemôže zbaviť porušovateľa zodpovednosti za takého prieťahy v konaní.

24. Okresný súd sa bráni i protiepidemiologickými opatreniami v rámci celosvetovej pandémie, sťažovatelia však uvádzajú, že pandémia sama osebe ho nezbavuje zodpovednosti a hoci v tomto období nebolo možné riadne pojednávať, procesné rozhodnutia či doručovanie písomností bolo možné doručovať, no okresný súd zostal aj v tejto oblasti nečinný a doručovanie písomností a rozhodnutí začal realizovať až po podaní ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

25. Podstatu ústavnej sťažnosti sťažovateľov tvorí námietka, že v dôsledku nečinnosti všeobecného súdu došlo v napadnutom konaní k vzniku zbytočných prieťahov, pričom zároveň celková dĺžka napadnutého konania je neprimeraná, odôvodňujúca vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

26. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

27. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavné sťažnosti sťažovateľov.

28. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva je bežnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov. V posudzovanej veci okresný súd zakladá obhajobu doterajšieho postupu okresného súdu v napadnutom konaní práve na tvrdení skutkovej a procesnej zložitosti veci. Ústavný súd toto tvrdenie okresného súdu čiastočne akceptuje a v tejto súvislosti konštatuje, že obsah predloženého spisu odôvodňuje prijatie čiastkového záveru o tom, že napadnuté konanie je zložitejšie tak zo skutkového hľadiska, keďže si v záujme zistenia skutkového stavu vyžadovalo vykonanie časovo náročnejšieho dokazovania (obhliadka na mieste, vyhotovenie geometrického plánu a znaleckého posudku), ale aj z hľadiska procesného, keď v konaní na oboch sporových stranách vystupuje viacero subjektov, ktorých počet sa v priebehu konania rozširoval a menil z dôvodu zmeny

procesného postavenia časti zo žalovaných na stranu žalobcov a tiež z dôvodu právneho nástupníctva pri zmenách vlastníctva a úmrtí. S uvedenými zmenami sa musel okresný súd priebežne procesne vysporiadať. Zároveň však ústavný súd uvádza, že žiadna právna ani skutková zložitosť veci nemôže ospravedlniť viac ako 9 rokov trvajúce súdne konanie na súde jednej inštancie, lebo dôveryhodnosť justície tak trpí zásadným spôsobom. Predznamenáva však, že uvedené skutočnosti zohľadnil pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia.

29. Ústavný súd posudzuje pri ústavných sťažnostiach na prietahy v konaní aj význam konania pre sťažovateľa. Z hľadiska judikatúry ústavného súdu, resp. ESLP nejde o konanie, pri ktorom je daná zvýšená požiadavka na rýchlosť konania.

30. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľov ako žalovaných v tomto súdnom konaní. K správaniu sťažovateľov ústavný súd uvádza, že tu možno badať určitú mieru zodpovednosti na predĺžení konania tým, že sťažovatelia, zastúpení právnym zástupcom, svojím podaním doručeným súdu 15. januára 2021 požiadali o poskytnutie dodatočnej lehoty na vypracovanie geometrického plánu a znaleckého posudku, v dôsledku čoho bolo pojednávanie nariadené na 2. február 2021 zrušené, pričom predmetné dôkazy predložili súdu napokon až 11. mája 2022, teda po ôsmich rokoch a piatich mesiacoch od začatia konania. Uplatnenie procesného práva sťažovateľov predkladať dôkazy nedemonštruje ich proklamovanú procesnú aktivitu v konaní ani ich reálny záujem na rýchlom priebehu konania a rozhodnutí vo veci. Ústavný súd zároveň musí prisvedčiť okresnému súdu, že sťažovatelia neprejavili dostatočný záujem o rýchle prerokovanie návrhu ani tým, že nevyužili právny prostriedok – sťažnosť na postup súdu podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch, ktorý mal potenciál odstrániť zbytočné prietahy v konaní dohľadom predsedu súdu nad plynulosťou konania. Ústavný súd aj uvedené skutočnosti zohľadňoval pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia.

31. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietahov v napadnutom konaní, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, z vyjadrenia okresného súdu a z predloženého súdneho spisu. Z obsahu spisu predloženého okresným súdom v tejto veci vyplýva, že konanie sa začalo podaním žaloby 3. decembra 2013 a až do dňa vydania tohto rozhodnutia stále prebieha (a to nielenže bez jeho právoplatného skončenia, ale bez vydania meritórneho rozhodnutia okresného súdu ako súdu prvej inštancie) už viac ako 9 rokov. Uvedená dĺžka konania je už sama osebe ústavnoprávne neakceptovateľná. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť ústavný súd nepovažoval za potrebné rekapitulovať priebeh napadnutého konania a podrobne skúmať postup okresného súdu, pretože aj skutkovo či právne náročnejšia občianskoprávna vec nesmie trvať takú dlhú dobu. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že dĺžku konania predovšetkým poznačili viaceré obdobia nečinnosti okresného súdu, z ktorých najvýznamnejšie predstavovalo obdobie v trvaní 3 rokov od 18. mája 2015, keď bolo súdu doručené podanie žalobcov, návrh na pripustenie do konania žalovaného v 12. rade [REDACTED], do 2. mája 2018, keď súd rozhodol o pristúpení uvedeného subjektu do konania na strane žalovaných. Nečinnosťou okresného súdu boli poznačené aj obdobia od 1. júla 2014, keď bolo súdu doručené vyjadrenie žalobcov k vyjadreniu žalovaných, do 19. februára 2015, keď bolo

uskutočnené pojednávanie (nečinnosť v trvaní takmer 8 mesiacov), od 24. januára 2020, keď bolo vydané uznesenie o pokračovaní v konaní s dedičom pôvodne žalovaného v 10. rade [REDAKOVANÉ], do 29. septembra 2020, keď bolo nariadené pojednávanie vo veci odročené z dôvodu povinnej karantény zákonného sudcu (nečinnosť v trvaní 8 mesiacov), a od 19. januára 2021, keď súd zrušil pojednávanie nariadené na 2. február 2021, do 19. októbra 2022, keď súd adresoval právnym nástupcom žalobcov v 1. a 2. rade výzvu na vyjadrenie sa k svojmu vstupu do konania (nečinnosť v trvaní viac ako 20 mesiacov). O nesústredenosti postupu okresného súdu svedčí aj skutočnosť, že o návrhu žalobcov na zmenu žaloby doručenom súdu 12. októbra 2018 rozhodol až 28. novembra 2022, teda po viac ako štyroch rokoch od jeho podania. Na základe uvedených zistení je zrejmé, že okresný súd nezvolil v súdnom konaní taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzajú.

32. K argumentácii okresného súdu v súvislosti s vplyvom objektívnej skutočnosti (pandémia ochorenia COVID-19) na plynulosť súdnych konaní dáva ústavný súd do pozornosti, že, samozrejme, prihliada na túto objektívnu skutočnosť (uvedené ústavný súd koniec koncov už zohľadnil aj vo svojich niektorých predchádzajúcich rozhodnutiach, napr. vo veciach pod sp. zn. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, II. ÚS 27/2022, pozn.), no v okolnostiach danej veci musí zdôrazniť, že okresný súd do uvedenia týchto opatrení do praxe (ktoré sa týkajú určených období v roku 2020 a v roku 2021, pozn.) mal dostatočný časový priestor (počas predchádzajúcich šiestich rokov trvania napadnutého konania, pozn.) na to, aby vykonal či už pojednávania, alebo aj na samotné rozhodnutie sporu v merite veci. Čiže ani uvedená objektívnymi okolnosťami spôsobená prekážka nie je spôsobilá okresný súd zbaviť zodpovednosti za jeho neefektívny postup, nečinnosť a neprimeranú celkovú dĺžku konania.

33. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu, že k celkovej dĺžke napadnutého konania prispela najmä enormná zaťaženosť dotknutého súdneho oddelenia vyplývajúca z dlhoročnej personálnej poddimenzovanosti okresného súdu, ústavný súd dáva do pozornosti, že aj keď predmetné tvrdenia okresného súdu vychádzajú z objektívneho stavu, na strane druhej opakovane pripomína, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezavádzajú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a ústavnej sťažnosti nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní ako nadmerná zaťaženosť súdu alebo personálne problémy. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter. Dôležité je rozhodnúť o tom, či k týmto prietahom v konaní došlo a odstrániť právny stav neistoty sťažovateľa.

34. Personálne obsadenie súdu, jeho organizácia, vysoký počet vecí v príslušnom oddelení, ako i optimalizácia súdnictva teda nie sú dôvodmi, pre ktoré by malo byť ospravedlnené, tolerované a ústavne udržateľné porušovanie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd nad rámec poznamenáva, že je táto okolnosť z individuálneho hľadiska, teda z hľadiska osoby zákonného sudcu, pochopiteľne ospravedlniteľná,

avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti okresného súdu za plynulosť konania vo veciach účastníkov konania ju zohľadniť nemožno.

35. Ústavný súd preto s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku napadnutého konania bez rozhodnutia v merite veci a na zistené obdobia nečinnosti okresného súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku rozhodnutia).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

36. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

37. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou vo veci konal.

38. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany s'ťažovateľom ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov, pretože ku dňu prerokovania ústavnej s'ťažnosti nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené (bod 2 výroku rozhodnutia).

39. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

40. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže priznať s'ťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

41. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej s'ťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

42. S'ťažovatelia si v ústavnej s'ťažnosti žiadajú priznať primerané finančné zadosťučinenie každému po 15 200 eur, ktoré odôvodňujú, poukazujúc na súdom zavinené priet'ahy v konaní a nerozhodnutie súdu v primeranej lehote. Vzhľadom na povahu napadnutého konania došlo podľa názoru s'ťažovateľov postupom okresného súdu aj k zásahu do ich práva vlastníť majetok, preto považujú len vyslovenie porušenia označených práv ústavným súdom za nedostatočné.

43. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

44. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľom finančné zadosťučinenie. Pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy všetky okolnosti danej veci, predovšetkým celkovú dĺžku napadnutého konania, neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu a nepriviligovaný charakter konania. Zároveň však ústavný súd pri rozhodovaní o výške priznaného primeraného finančného zadosťučinenia prihliadol na to, že sťažovatelia sa vlastným postupom pričínili o predĺženie konania, a zároveň vzal do úvahy aj ich v celku indiferentný prístup k priebehu napadnutého konania, keď napriek nespokojnosti s postupom okresného súdu nevyužili jednoduché a prístupné prostriedky (sťažnosť predsedovi súdu podľa § 62 zákona o súdoch), ktoré mohli viesť k tomu, aby v ich veci konajúci súd konal a rozhodol, ale volili priamo podanie ústavnej sťažnosti. Po zohľadnení týchto okolností, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval ústavný súd za primerané priznať každému zo sťažovateľov finančné zadosťučinenie 1 800 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku rozhodnutia).

45. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

VI.

Trovy konania

46. Sťažovatelia si uplatnili náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním právnou zástupkyňou.

47. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Za prvé dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2021, ktorá bola 1 163 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2022. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2022 v zmysle § 11 ods. 3 v spojení s § 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 96,92 eur. Takto stanovená odmena predstavuje pri dvoch

sťažovateľoch a dvoch úkonoch 387,68 eur, s režijným paušálom 2 x 11,63 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) spolu 410,94 eur. Pokiaľ ide o ďalší úkon právnej služby – repliku sťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že neobsahuje nové, resp. ústavne relevantné skutočnosti, ktoré by mu neboli známe, preto odmenu za uvedený úkon nepriznal. Keďže právna zástupkyňa sťažovateľov je platiteľkou dane z pridanej hodnoty, uvedená celá suma bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Ústavný súd teda priznal úspešným sťažovateľom náhradu trov konania v sume 493,12 eur (bod 4 výroku rozhodnutia).

48. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu